

DOPORUČENÍ ČESKÉ VAKCINOLOGICKÉ SPOLEČNOSTI ČLS JEP K OČKOVÁNÍ PROTI CHŘIPCE

10. října 2022

Tímto se nahrazuje doporučení z 10. 6. 2021

Východiska

Chřipka je infekční onemocnění dýchacích cest způsobující vysokou morbiditu a mortalitu. Každoročně je viry chřipky infikováno 5-15 % obyvatel. Nejvyšší mortalitu, riziko rozvoje komplikací a hospitalizace mají senioři a osoby jakéhokoliv věku s vybranými chronickými onemocněními. Chřipka v těhotenství, zejména v průběhu prvního trimestru, může výrazně ohrozit plod a zvyšuje také riziko předčasného porodu. Vysoké riziko rozvoje komplikací a hospitalizace mají také děti do 5 let věku. V dětských věkových skupinách bývá hlášena také nejvyšší incidence chřipky. Každoročně se nakazí až 20 % dětí, které se významně uplatňují v přenosu chřipkových virů v populaci, protože mohou vylučovat virus déle než dospělí. V České republice každoročně umírají v důsledku chřipky stovky až více než tisíc lidí, nejčastěji ve vyšších věkových skupinách. Ojedinele dochází k úmrtí i v dětském věku. Riziko rozvoje komplikací i úmrtí ve všech věkových skupinách zvyšuje přítomnost chronických onemocnění. Nemocný je ohrožen jak vlastním klinickým průběhem chřipky, tak dekompenzací chronických onemocnění. Zemřít ale mohou dospělí i děti bez přítomnosti rizikových faktorů.

Vakcinace proti chřipce snižuje u očkovaného riziko onemocnění chřipkou, rozvoje komplikací a dekompenzace základního onemocnění, včetně rizika úmrtí. Nepřímým efektem může očkování chránit i blízké rizikové kontakty očkovaného.

Indikace k očkování

Česká vakcinologická společnost doporučuje **každoročně očkovat všechny osoby od 6 měsíců věku proti chřipce s využitím tetraivalentních očkovacích látek**. S ohledem na známé rizikové faktory jako je věk, zdravotní stav nebo profese, pak doporučuje očkovat **zejména** tyto osoby:

1. Dospělí ve věku 50 let a více
2. Děti ve věku 6 měsíců až 5 let
3. Všechny osoby od 6 měsíců věku (děti i dospělí), které mají faktory zvyšující riziko komplikovaného průběhu chřipky. K rizikovým faktorům patří tato onemocnění:

a. Chronická onemocnění plic a dýchacích cest, včetně bronchiálního astmatu a poruch respiračních funkcí (průdušek a plic, např. po poranění mozku, míchy, v důsledku křečových stavů nebo dalších neurologických či svalových poruch).

b. Chronická onemocnění srdce a cév.

c. Chronická neurologická onemocnění, včetně epilepsie, dětské mozkové obrny, neuromuskulárních a neurodegenerativních onemocnění.

d. Primární a sekundární poruchy imunity, včetně onkologických onemocnění, onemocnění HIV/AIDS, autoimunitních onemocnění a imunosupresivní terapie.

e. Chronická onemocnění ledvin, včetně nefrotického syndromu a chronického renálního selhání.

f. Chronická onemocnění jater.

g. Chronická metabolická onemocnění, včetně diabetes mellitus.

h. Obezita.

4. Těhotné ženy v jakémkoli stadiu (trimestru) těhotenství a ženy, které plánují těhotenství během chřipkové sezóny (cílem je ochrana těhotné ženy a ochrana kojence v prvních šesti měsících života, kdy nemůže být sám očkovan).
5. Všechny zdravotnické pracovníky (cílem je ochrana zdravotníků při výkonu jejich povolání a současně ochrana pacientů, kteří jsou v jejich péči a mnohdy mají rizikové faktory zvyšující riziko komplikovaného průběhu chřipky).
6. Klienty a zaměstnance zařízení sociální péče, dlouhodobé lůžkové péče, domovů pro seniory, domovů pro osoby se zdravotním postižením, domovů se zvláštním režimem a podobných zařízení.
7. Ostatní osoby (včetně dětí), které jsou v blízkém kontaktu s jedinci uvedenými v bodech 1-4.

Dostupné očkovací látky

V České republice jsou dostupné tetraivalentní inaktivované vakcíny proti chřipce (Inactivated Influenza Vaccine - IIV4), od sezóny 2021/2022 tetraivalentní živá atenuovaná vakcína proti chřipce (Live Attenuated Influenza Vaccine - LAIV4, Fluenz Tetra) ve formě suspenze pro nosní podání a od sezóny 2022/2023 vysokodávková tetraivalentní štěpená (splitová) vakcína (HD-IIV4, Efluelda) se 4x větším množstvím antigenu v porovnání se standardně dávkovanými vakcínami. Jedinou kontraindikací IIV4 a HD-IIV4 je anafylaktická reakce na předchozí dávku vakcíny a hypersenzitivita na složky vakcíny. Všechny osoby starší 6 měsíců věku bez přítomnosti této kontraindikace mohou být očkované IIV4. Vakcínou HD-IIV4 mohou být očkované osoby ve věku 60 let a více. Z důvodu omezené dostupnosti této očkovací látky pro sezónu 2022/2023 ji preferenčně doporučujeme pro osoby ve věku 65 a více let, pro které má úhradu z veřejného zdravotního pojištění. Při nedostupnosti HD-IIV4 by se i tyto osoby měly očkovat vakcínou IIV4.

Tetraivalentní živou atenuovanou vakcínu proti chřipce mohou být očkované zdravé osoby ve věku 2-17 let (ve věku od 24 měsíců do méně než 18 let).

Kontraindikacemi LAIV4 jsou:

- Hypersenzitivita na látky obsažené ve vakcíně, těžká alergická reakce (např. anafylaxe) na vejce nebo na vaječné bílkoviny.
- Terapie salicyláty.
- Použití u dětí ve věku 2-4 roky s astmatem nebo s pískoty v anamnéze v posledních 12 měsících, těžké astma nebo probíhající exacerbace astmatu.
- Použití u dětí a mladistvých s klinickou imunodeficiencí v důsledku svého zdravotního stavu nebo v důsledku imunosupresivní léčby.
- Kontakt s těžce imunokompromitovanou osobou následujících 14 dnů po očkování.
- Těhotenství a kojení.

Termín očkování a počet dávek

Očkování proti chřipce se z důvodů změn cirkulujících kmenů chřipky a poklesu postvakcinační i postinfekční imunity doporučuje provádět každoročně. Děti, které jsou mladší než 9 let a nebyly v minulosti proti chřipce očkované, se očkují 2 dávkami stejné vakcíny v minimálním intervalu 4 týdnů mezi dávkami. Všichni ostatní (děti i dospělí) se očkují 1 dávkou. Všechny děti se očkují plnou dávkou (0,5 ml) IIV4 vakcíny, pokud SPC očkovací látky nestanovuje jinak.

V případě intranazální vakcíny se podává 0,1 ml do každé nosní dírky (celkem 0,2 ml).

Ideální dobou k očkování jakoukoliv chřipkovou vakcínou je říjen až prosinec. Cílem je zachovat optimální účinnost očkovací látky proti chřipce po celou dobu trvání chřipkové epidemie. Očkování je ale možné zahájit již dříve, jakmile je k dispozici vakcína pro nadcházející sezónu. Zejména u dětí, které mají být očkovány 2 dávkami, je vhodné očkovat co nejdříve. Děti a dospělí, u nichž očkování neproběhlo ani do konce prosince, je možné očkovat i později. Imunitní odpověď po očkování u starších osob je modifikovaná a může být kratší, proto zejména u těchto osob může být očkování v pozdějším období přínosné.

Simultánní aplikace s ostatními vakcínami

Očkovat proti chřipce je možné současně, ve stejný den, do jiného aplikačního místa s jakoukoli jinou očkovací látkou, včetně vakcíny proti nemoci covid-19. Pokud očkovací látka LAIV4 není očkována současně, je potřeba mezi ní a parenterální živou vakcínou dodržet interval nejméně 28 dní.

Profesní očkování

Očkování proti chřipce u pracovníků ve zdravotnictví a v zařízeních sociálních služeb přináší kromě individuální ochrany jednotlivce a jeho okolí také významné snížení rizika absence těchto pracovníků v případě onemocnění chřipkou v době očekávané zvýšené zátěže zdravotnictví a sociálních služeb v době chřipkové epidemie. Podobně očkování osob pracujících ve velkých kolektivech snižuje riziko šíření chřipky v zaměstnání a minimalizuje dopady pracovních absencí v době každoroční chřipkové epidemie.